

О. І. Мотлях,
доктор юридичних наук, доцент
А. О. Тодосієнко,
старший викладач

ПЕРЕДТЕСТОВА БЕСІДА ЕКСПЕРТА-ПОЛІГРАФОЛОГА З ПІДЕКСПЕРТНИМ ЯК ОСНОВА ДЛЯ ФАХОВОГО ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ З ВИКОРИСТАННЯМ ПОЛІГРАФА

У статті досліджується питання місця передтестової бесіди експерта-поліграфолога з підекспертним у загальному процесі проведення психофізіологічної експертизи з використанням поліграфа. Аналізуються різні наукові позиції дослідників поліграфа у даному питанні та обґрунтовується власна точка зору відносно важливості етапу передтестової бесіди та його впливу на якість проведення цієї експертизи.

Ключові слова: передтестова бесіда, експерт-поліграфолог, підекспертний, психофізіологічна експертиза з використанням поліграфа.

Постановка проблеми та її актуальність. Загально визнано, що методика проведення психофізіологічної експертизи з використанням поліграфа (далі – ПФЕВП) передбачає собою наступні етапи її виконання – це: передтестова бесіда з підекспертним; безпосереднє тестування особи на поліграфі та можлива після тестова бесіда поліграфолога з підекспертним, його захисником (адвокатом), або ж ініціаторами цієї експертизи, перед підготовкою та оформленням експертного висновку. Кожний з названих вище етапів є важливо-необхідним і потребує грамотного підходу експерта-поліграфолога до їх підготовки та виконання, оскільки це в сукупності формує єдиний процес проведення ПФЕВП. Однак серед окремої групи поліграфологів точиться жвава дискусія щодо найбільш значимих у цьому специфічному процесі саме другого та третього етапів експертного дослідження, занижуючи при тому важливість проведення передтестової бесіди з підекспертним. Як на нас, така позиція частини дослідників поліграфа є необґрунтованою, навіть безглуздою, адже означений ними своєрідний підхід має елементи недалекоглядності і може практично звести нанівець доцільність та результативність проведення психофізіологічної експертизи уявних слідів пам'яті людини на поліграфі, які потребують певної перевірки та фахової оцінки.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідження основних засад цього питання знайшло відображення у наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених: О. В. Белюшиної, В. О. Варламова, Я. В. Комісарової, В. М. Князева, Т. Р. Морозової, В. В. Семенова, Ю. І. Холодного та ін.

Метою цієї статті є аналіз питання щодо важливості місця передтестової бесіди, як одного з етапів проведення ПФЕВП, у системі отримання достовірних даних, пов'язаних з виконанням цього спеціального дослідження.

Для досягнення зазначеної мети поставлено такі задачі:

- відобразити окремі наукові позиції дослідників поліграфа у питанні місця передтестової бесіди в загальній системі проведення ПФЕВП;
- проаналізувати зміст передтестової бесіди з позиції комунікативного процесу діяльності, який відбувається між експертами-поліграфологами та підекспертними особами перед проведенням ПФЕВП;
- удосконалити існуючі наукові підходи у питанні місця передтестової бесіди, як одного із важливих етапів проведення ПФЕВП, з урахуванням тактичних і методичних засад цієї діяльності, направленої на перевірку і фахову оцінку уявних слідів пам'яті людини, відносно обставин, що підлягають встановленню та їх верифікації.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи питання місця передтестової бесіди в системі проведення ПФЕВП, вважаємо за необхідне обґрунтувати власну точку зору щодо важливості означеного етапу та його впливу на цілісний процес виконання цього спеціального експертного дослідження. З метою кращого розуміння даного питання, візьмемо за основу загально визначені поліграфологами, але документально не закріплені правила проведення кадрових «скринінгових» перевірок, експертних досліджень, в тому числі ПФЕВП, які передбачають собою виконання наступних дій:

– обговорення експертом-поліграфологом обставин події, її деталей з підекспертним, що стали причиною для проведення цього спеціального експертного дослідження;

– встановлення психологічного контакту з підекспертною особою;

– виявлення обставин, що можуть перешкоджати проведенню вказаної вище експертизи;

– ознайомлення підекспертної особи з процедурою в цілому та правилами виконання ПФЕВП зокрема;

– роз'яснення підекспертній особі її прав і гарантій при виконанні цієї експертизи;

– обговорення і коригування тестів експертного дослідження, за виключенням тих запитань, на які підекспертна особа відмовляється відповідати;

– отримання письмової заяви від підекспертної особи на добровільну участь чи відмову її у перевірці уявних слідів пам'яті під контролем поліграфа, пов'язаних з конкретною подією кримінального правопорушення [1, с. 67].

Підтримуючи в цілому викладені вище правила, відносно останнього зауважимо, що відмова особи від проходження цього експертного дослідження не повинна трактуватися експертом-поліграфологом, його захисниками (адвокатами), ініціаторами проведення цієї експертизи тощо, як винуватість чи причетність особи до події та обставин, які потребують з'ясування й належної оцінки.

Як на нас, цікавим є підхід до організаційних засад передтестової бесіди з підекспертним, запропонований відомим українським експертом-поліграфологом І. П. Усіковим, директором «Українського бюро психофізіологічних досліджень і безпеки», який полягає в наступному:

– знайомство з підекспертною особою та з'ясування його стану самопочуття на час підготовки до експертного дослідження (самопочуття людини, її загальний стан здоров'я; наявність хвороб, у тому числі хронічних; вживання медикаментів перед проведенням психофізіологічного експертного дослідження);

– уточнення, щодо даних, чи відомо підекспертній особі мету її присутності на цій експертизі (забезпечення виконання головної умови на проведення цього спеціального дослідження, а саме відкритості у співпраці для перевірки того, що їй відомо про обставини конкретної події злочину);

– з'ясування питання в підекспертного про знання науково-технічного приладу поліграфа та дослідження з його використанням (чи проходила раніше особа будь-якої перевірки на поліграфі, де, коли і з яких питань);

– ознайомлення підекспертного з правилами проведення ПФЕВП (чи є розуміння того, що таке тести опитування на поліграфі і як відбувається їх запис на поліграмі);

– проведення попередньої (ознайомлювальної) бесіди з підекспертним та обговоренням порядку проведення пробного тесту (тест на ім'я чи прізвище людини);

– пересвідчення того, що відомо підекспертній особі про обставини та деталі розслідуваної події кримінального правопорушення з отриманням точних відповідей на запитання чи виникнення сумнівів щодо їх правдивості. (Даний процес здійснюється через актуалізацію призабутих фактів підекспертним на основі матеріалів кримінального провадження, наданих експерту-поліграфологу у вигляді копій для використання їх під час підготовки та проведення ПФЕВП).

– розкриття особливостей деталей тестових запитань, які будуть поставлені підекспертній особі в процесі запису тесту та озвучення механізму їх обговорення у між тестовій бесіді, що є частиною даного експертного дослідження тощо [2].

Якщо ж оцінювати в загальному викладені вище правила проведення кадрових «скрінгів» перевірок, експертних досліджень, в тому числі ПФЕВП, то, безперечно, вони охоплюють ключові питання, які має з'ясувати експерт-поліграфолог у процесі передтестової бесіди перед самою дією тестування підекспертного на поліграфі. Але, як показує існуюча вітчизняна практика, відносно деяких результатів, виконаних ПФЕВП, експерти-поліграфологи не завжди дотримуються чітких вимог визначених правил проведення передтестової бесіди з підекспертним. Свою позицію вони мотивують наступним: високою інтенсивністю роботи поліграфологів, спричиненої значною кількістю призначення такого виду експертиз; окремими випадками зверхнього ставлення підекспертних осіб до даного виду експертизи; обмеженням часу на виконання експертного дослідження з боку її ініціатора тощо. Вважаємо це не може бути переконливим аргументом для виправдання експерта-поліграфолога. Навпаки, – такий його підхід до виконання важливого завдання, зокрема для кримінального судочинства, може зашкодити процесу розслідування кримінального правопорушення і спотворити результати експертизи, тим самим надати недостовірну інформацію щодо перевірених даних, отриманих від підекспертної особи, погіршити її участь відкритому кримінальному провадженні та знизити рівень довіри

суспільства до експертної діяльності з використанням поліграфа в Україні. А це неприпустимо. Навпаки, етап передтестової бесіди експерта-поліграфолога з підекспертним повинен бути організованим в ключі взаємної довіри і встановлення психологічного контакту між ними. Однак, це жодним чином не повинно трактуватися як відкрите загравання експерта-поліграфолога з підекспертним, і навпаки, зневажаючи при тому ініціатора проведення цієї експертизи. Кредит довіри експерта-поліграфолога до підекспертного має бути дозованим і виваженим, адже не варто недооцінювати людські здібності та професійну майстерність щодо перевтілення осіб та їх маскуватися за для приспання уваги експерта. Саме передтестова бесіда покликана як найкраще пізнати індивідуума, перед проведенням ПФЕВП. А це означає, що експерту-поліграфологу слід виробити відповідну тактику майбутнього комунікативного спілкування з підекспертним та підібрати оптимальні прийоми вибору окремих методик проведення наступного етапу експертного дослідження. Тому, в процесі проведення передтестової бесіди, окрім названих вище складових, обов'язково мають бути з'ясовані наступні важливі питання, зокрема:

- розуміння та сприйняття підекспертною особою предмета ініційованої експертизи зацікавленою стороною;

- доступності й дохідливості змісту орієнтованих запитань, винесених для перевірки на ПФЕВП;

- володіння мовою, якою відбуватиметься комунікаційне спілкування між експертом-поліграфологом і підекспертним, а за умови її незнання залучення до участі перекладача;

- налаштування підекспертної особи на щирість і відвертість у проведенні цієї експертизи;

- з'ясування стану самопочуття особи на час підготовки до проведення експертного дослідження та в процесі виконання її етапів;

- узгодження питань, пов'язаних комфортністю умов перебування підекспертного в приміщенні, якому буде виконуватися ПФЕВП тощо.

Усе це в подальшому слугуватиме запорукою для захисту експерта-поліграфолога на випадок виникнення нештатної ситуації, у зв'язку з висунутими післятестовими зауваженнями підекспертною особою до процесу проведення цієї експертизи з посиланням на:

- окремі незручності, які заважали чіткому розумінню особою поставлених запитань експертом-поліграфологом під час проведення ПФЕВП (наприклад, зміна тембру голосу експертом-

поліграфологом, використання: пауз між запитаннями, незрозумілої термінології та ін.);

- присутності в приміщенні, в якому проводилася експертиза відволікаючих об'єктів, (наприклад, настінного годинника, музичного супровідного фону, картин живопису, мозаїки тощо), які заважали підекспертному повною мірою концентрувати свою увагу на поставлені запитання експертом-поліграфологом;

- адекватному реагуванню підекспертного на кількість повторів одного і того ж запитання в різних його варіаціях, що призвело до подразнення, нервування чи нерозуміння особою змісту тестового питання;

- удаваного страху перед включеною фото-, відеокамерою, яка є частиною процесу фіксації процесу проведення названої вище експертизи;

- дискомфорту спричиненого приладами, речами, предметами, а також датчиками, прикріпленими експертом-поліграфологом до зовнішніх частин тіла поверх одягу підекспертного тощо [3, с. 258-264].

Нарешті, грамотне проведення передтестової бесіди експертом-поліграфологом з підекспертним може не лише визначити стратегію наступного етапу виконання ПФЕВП, а, в окремих випадках, й викликати психологічну реакцію особи до припинення нерозпочатого експертного дослідження. Тобто, підекспертний з повним розумінням ситуації, яка склалася, може категорично заявити про відмову на подальше проведення такої експертизи, посиляючись на усвідомлення безнадійності свого стану і цілковитої готовності до щирого зізнання у вчиненому злочині. Але це можливо лише у ситуації, коли експерт-поліграфолог максимально використав допустимі тактичні прийоми в межах поставлених задач ініціаторами проведення ПФЕВП, зокрема реалізував:

- актуалізацію емоційного сліду відображення в підекспертного, пов'язаного з розслідуваною подією злочину;

- створив відповідні умови для отримання хибної або ж правдивої відповіді від підекспертного на поставлене запитання;

- сформував у підекспертного впевненості чи невпевненості у можливостях задоволення потреби у особистій безпеці, залежно від характеру наданих ним відповідей на тестові запитання;

- отримав контроль над рівнем діяльності підекспертного, в результаті чого відбулася психофізіологічна реакція особи на відповідні стимули (запитання), тобто склалася необхідні умови для отримання максимально об'єктивних реакцій підекспертного та їх оцінка;

забезпечив контроль, нейтралізацію та облік побічних факторів, які цілковито вплинули на розвиток емоційного сліду підекспертного під час проведення цієї експертизи;

досягнув ситуації посилення чи послаблення внутрішнього напруження підекспертного для отримання від нього максимально об'єктивних психофізіологічних реакцій на поставлені тестові запитання.

При цьому додамо, що у випадку незнань підекспертного про розслідувану подію злочину та її окремі обставини, що підлягали перевірці на поліграфі, жодних названих вище психофізіологічних реакцій в особі не виникне, оскільки в пам'яті людини не міг сформуватися уявний слід і відкластися в інший спосіб ідеальний слід відображення. А тому, коли ми говоримо в цілому про передтестову бесіду експерта-поліграфолога з підекспертним, перш за все розуміємо її грамотну психофізіологічну складову, яка має бути в основі цього важливого етапу експертного дослідження. Як один із можливих варіантів, вона може мати таку форму викладення. Наприклад: Доброго Вам дня. Мое П І Б..... Я експерт-поліграфолог .....

Ви знаєте відносно яких питань призначено психофізіологічну експертизу з використанням поліграфа? (Знає/Не знає).

Поясню. Ви...*(уточнити дію)*. З цією метою.....За результатом проведення психофізіологічної експертизи з використанням поліграфа, я підготую експертний висновок. Ви повинні розуміти, що він може матиме як категоричний так імовірнісний характер викладу, як допомогти, так і зашкодити Вам у вирішенні питання слідства. Для того, щоб Вам допомогти і зняти з Вас необґрунтовану підозру у .....мені потрібно щоб Ви дали письмову згоду на проведення психофізіологічної експертизи з використанням поліграфа. Якщо Ви згодні, то ось Вам бланк на добровільну участь у цьому експертному дослідженні: читайте, обмірковуюйте, підписуйте. Виникнуть запитання будь-якого характеру – задавайте, не соромтесь.

А поки що, для більш детальної обізнаності з поліграфом, я ознайомлю Вас із цим приладом та процесом виконання даного експертного дослідження. Це допоможе Вам отримати нову інформацію про поліграф або ж розширити знання, які Ви до цього про нього мали.

Скажіть, чи проводилася раніше відносно Вас психофізіологічна експертиза з використанням поліграфа щодо перевірки певних даних та їх достовірності? (Якщо так, то уточнити коли, де,

ким, відносно перевірки якої інформації та які результати експертного дослідження).

Зараз я познайомлю Вас з особливостями проведення психофізіологічної експертизи з використанням поліграфа, зокрема про те, які психофізіологічні реакції організму людини даний прилад реєструє і за допомогою чого. Як відбувається фіксація проявлених реакцій людини на стимул (задане питання) і у вигляді чого. Яким чином виявляється правдивість чи неправдивість інформаційних даних, отриманих від Вас за результатом проведеного експертного дослідження. Також, ознайомлю Вас у процесі передтестової бесіди з тими питаннями, які є важливими для з'ясування мені, експерту-поліграфологу, в межах поставленого ініціатором завдання, винесеного на проведення психофізіологічної експертизи з використанням поліграфа. Ці запитання матимуть вигляд тестів на які Вам необхідно буде дати ствердну відповідь «Так» або ж «Ні».

У загальних рисах я пояснив Вам, що собою являє психофізіологічна експертиза з використанням поліграфа, а більш детальну інформацію я зможу Вам надати після Вашої письмової згоди на її проведення.

Ви заповнили бланк такої заяви? Підписали його? Тоді приступаємо.

Прикріплюючи на Вас датчики поверх одягу, я поясню Вам їх принцип роботи, деякі особливості, які дозволять мені, експерту-поліграфологу, точно визначити за їх допомогою наскільки Ви чесні зі мною і Ваші наміри щирі.

Ви повинні розуміти, що люди дуже вміло можуть маскуватися під жертву. Можливо і Ви цим зараз користуєтесь? (Як правило, відповідь – Ні).

Згоден, у мене немає підстав Вам не довіряти, але й довіряти до кінця я також Вам не можу. Однак зазначу, що своєю добровільною участю у проведенні психофізіологічної експертизи з використанням поліграфа, Ви намагаєтесь допомогти собі через мене спростувати висунуті відносно Вас обвинувачення у.....

У свою чергу додаю, що поліграф надзвичайно точний і віднесений до класу надчутливих медичних приладів, який гарантує цілковиту безпеку життю і здоров'ю людини. Він виявляє будь-які, навіть самі незначні зміни Вашого організму, проявлені у вигляді емоцій на стимули (запитання), шляхом реєстрування сигналів, що надходить від датчиків закріплених поверх Вашого одягу на тілі. Тобто, не розказуючи мені нічого, Ваш організм сам розповість мені необхідну інформацію і це зафіксує поліграф. Якщо

Ви будете мене обманювати, то через прилад я відразу це побачу. У Вас зміниться пульс, частота дихання, збільшиться потовиділення, мимовільно станете йорзати на стільці або подавати інший мимовільний знак тілом. Додам, що той, хто обманює, може видати себе тремтячим голосом. У людини-брехуна, під час вимови неправдивих слів та речень завжди рефлекторно розширюється зіниці очей тощо.

Я перерахував Вам лише деякі психофізіологічні реакції, які надточно реєструє поліграф.

Вам зрозуміло як працює цей прилад?

Щоб перевірити, чи володієте Ви інформацією відносно..., я підготував Вам спеціальні тести, які складаються приблизно з 6-10 різних варіантів. Якщо взяти окремих тест, то в ньому буде одне перевіряюче запитання, а решта питань, які я додав до нього, але виглядають вони дуже правдоподібно.

Щоб пройти успішно психофізіологічну експертизу з використанням поліграфа, Ви повинні чітко дотримуватися відповідних правил, з якими я Вас зараз ознайомлю. Одне з основних полягає в тому, що людина повинна бути зі мною, поліграфологом, щирою.

Ви розумієте, що це означає? (*Надати можливість щоб підекспертна особа проговорила, що саме вона розуміє під термінологією щирість*).

Якщо ж я зрозумію, що Ви від мене щось намагаєтеся приховати, навіть будь-яку деталь, то я зроблю для себе висновок, що на питання, які винесені на дослідження психофізіологічної експертизи з використанням поліграфа, Ви напевне будете говорити мені неправду.

Вам це зрозуміло?

Умова бути щирим у даному експертному дослідженні є обов'язковою, тому, що поліграф це не «рентген думок» і чітко зафіксує проявлені Вами психофізіологічні реакції, а мені доведеться потім обробляти зареєстровані сигнали, які надійшли з Вашого організму і я можу невірно їх сприйняти.

Ви хочете, щоб я помилився? (*Однозначна ствердна відповідь Ні*).

Тому будь-яка ваша недовомовленість, тобто інші спогади, навіть поза темою цієї експертизи, може спровокувати емоційне хвилювання і прилад відразу ж їх зафіксує. При цьому Ви можете навіть не відчувати цих змін.

Мені ж причина такого хвилювання Вашого організму буде незрозуміла, тому, що я не знав, з чим вони пов'язані та як вплинули на Вас ці переживання і спонукали появу таких психологічних реакцій. У такій ситуації я можу поми-

лково звинуватити Вас у брехні з основного питання експертного дослідження. Я ж відверто хочу Вам допомогти і моя допомога полягатиме в правильності постановки запитань та об'єктивності оцінювання наданих Вами відповідей на них.

Ви ж хочете, щоб мої висновки експертизи були максимально об'єктивними? (*Однозначна ствердна відповідь Так*).

Тому, основою наших спільних намірів є дотримання правила уникнення недовомовленості. Зрозумійте, що недовомовленість це не завжди брехня, але для поліграфа вона виглядає саме так. Коли людина говорить неправду – вона це робить навмисне, значить, що їй є що приховати. Коли людина недоговорює – вона це робить тому, що вважає інформацію, яку згадала не важливою для експертного дослідження. Для кращого осмислення цього правила згадайте, якщо у Вас буває кепсько на душі і Вас щось обтяжує, Ви це носите в собі, а коли тільки розповіли – відразу стає легше. На цьому підході побудовані всі психотехніки і психотерапія. Навіть до церкви люди йдуть на сповідь, щоб залишити там свої хвилювання, якщо вимовляють їх у слух. Таким чином, якщо Ви згадаєте що-небудь про себе, поза інший період часу і в іншій ситуації або про свого колегу, сусіда, друга, знайомого під час проведення експертного дослідження – то ваші хвилюючі спогади, переживання можуть зіграти з Вами злий жарт, і поліграф визначить це як свідомо прихована інформація на брехню.

Ви хочете щоб я помилився і звинуватив Вас у тому, в чому ви невинні? (*Однозначна ствердна відповідь Ні*).

Тому єдиний спосіб пройти успішно психофізіологічну експертизу з використанням поліграфа, це дотримуватися правил означених вище мною і звільнити свою пам'ять від інших асоціативних спогадів, концентруючи свою увагу лише темі питань експертного дослідження.

Ви згодні зі мною? Тоді приступимо до проведення психофізіологічної експертизи з використанням поліграфа.....

Викладений зміст передтестової бесіди є достатньо ефективним і практично у більшості випадків допомагає підекспертній особі не лише ознайомитися з специфікою ініційованого експертного дослідження, а й, переш за все розібратися в самому собі та ситуації, яка склалася. Піддати додатковій переоцінці свою свідомість та ставлення до важливих питань, пов'язаних з розслідуванням конкретних кримінальних правопорушень. Передтестова бесіда також є своєрідним

індикатором і для експерта-поліграфолога, який в процесі її виконання має можливість як найкраще розпізнати особу підекспертного та виробити відносно неї відповідну тактику використання тестових запитань, які в подальшому знайдуть відображення у методиці проведення ПФЕВП.

Висновки. Узагальнюючи викладене вище, доходимо висновку про те, що:

1. проведення передтестової бесіди експерта-поліграфолога з підекспертним є важливою складовою виконання психофізіологічної експертизи з використанням поліграфа, недооцінювання значущості цього етапу діяльності означає нанівець звести доцільність та результативність ініційованих відповідною стороною спеціальних досліджень;

2. у змісті передтестової бесіди мають бути відображеними одночасно з ключовими питаннями винесених на експертизу, психологічні засади цього процесу, які в поєднанні з тактичними, методичними складовими, через застосування комунікативного процесу спілкування експерта-поліграфолога з підекспертним дають можливість якісно провести експертне дослідження і професійно оцінки наявні сліди пам'яті людини, пов'язані з обставинами, що підлягали встановленню та їх верифікації;

3. запорукою грамотного проведення передтестової бесіди експерта-поліграфолога з підекспертним є вироблення логічної, послідовної лінії

побудови цього етапу експертного дослідження, яка дає можливість особі для відчуття власної відкритості у процесі виконання цієї експертизи, а в окремих випадках спонукає підозрюваних чи обвинувачених осіб до щирого зізнання у вчиненому ними кримінальному правопорушенні.

Література

1. *Комиссарова Я. В.* Алгоритм действий полиграфолога при производстве судебной психофизиологической экспертизы с использованием полиграфа / Я. В. Комиссарова // Актуальные проблемы специальных психофизиологических исследований и перспективы их использования в борьбе с преступностью и подборе кадров: IX Междунар. науч.-практ. конф. – Краснодар: Изд-во КубГТУ, 2008. – С. 66–69.

2. *Практика* проведения судебных психофизиологических экспертиз с применением полиграфа в Украине [Электронный ресурс] // Украинское Бюро психофизиологических исследований и Безопасности. – Режим доступа: <http://yurist.licasoft.com.ua/component/myblog/2011-02-04-17-15-07.html>

3. *Мотлях О. І.* Поліграф: наукова природа походження, нормативно-правове регулювання та допустимі межі застосування: [моногр.] / О. І. Мотлях. – К.: Освіта України, 2012. – 394 с.

А. И. Мотлях, А. А. Тодосиенко

Предтестовая беседа эксперта-полиграфолога с подэкспертным как основа профессионального исследования проведения психофизиологической экспертизы с использованием полиграфа

В статье рассматриваются вопросы места предтестовой беседы эксперта-полиграфолога с подэкспертным в комплексе проведения психофизиологической экспертизы с использованием полиграфа. Анализируются разные научные позиции исследователей полиграфа в данном вопросе, и обосновывается собственная позиция относительно важности этапа предтестовой беседы и ее влияния на качество проведения этой экспертизы.

Ключевые слова: предтестовая беседа, эксперт-полиграфолог, подэкспертный, психофизиологическая экспертиза с использованием полиграфа.

O. Motliakh, A. Todosienko

Pretest interview of polygraph expert and the subject as a basis for professional study of psychophysiological examination using polygraph

The article examines the place of pretest interview of the polygraph expert and the subject with a complex of psychophysiological examination using polygraph. Different scientific positions of polygraph researchers in this matter are analyzed, and authors' own position on the importance of pretest interview phase, and its impact on the quality of this examination are reasoned.

Key words: pretest interview, polygraph expert, the subject of the interview, psychophysiological examination using polygraph.